

SEUTUKAUPUNGIN KORKEAKOULUKESKUS – SELVITYS JA PILOTOINTI

Suomen korkeakoulukentässä toimii ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen lisäksi yliopistokeskuksia. Yliopistokeskukset täydentävät Suomen yliopistokenttää niillä alueilla, joilla ei ole omaa yliopistoa ja kokoavat alueillaan toimivan yliopistollisen toiminnan. Yhteistyöhön osallistuvat usein myös alueen ammattikorkeakoulut, kunnat ja maakuntaliitto.

Yliopistokeskuksen muodostavat vähintään kaksi yliopistoa, joista yksi on keskuksen koordinoija. Suomessa toimivat tällä hetkellä Kajaanin, Kokkolan, Lahden, Mikkelin, Porin ja Seinäjoen yliopistokeskukset. Yliopistokeskukset ovat siis sijoittuneet maakunnallisiin keskuskaupunkeihin sellaisissa maakunnissa, joissa ei ole minkään yliopiston pääkampusta. Yliopistokeskukset toimivat pääosin omilla tiloissaan erillään alueella toimivasta ammattikorkeakoulusta, vaikka yhteiskampuksiakin on.

Yliopistokeskusten profiilit poikkeavat toisistaan. Koulutus, tutkimus ja aluekehitys saavat erilaisen painorvon eri yliopistokeskuksissa. Toisissa painottuu tutkimus, toissa maisteriohjelmat. On myös yliopistokeskuksia, joilla maisterikoulutusta ei ole käytännössä annettu lainkaan.

Edellä kuvatun yliopistokeskustoiminnan ulkopuolella ovat kokonaan Kymenlaakson ja Kanta-Hämeen maakunnat sekä muidenkin maakuntien lukuisat seutukaupungit. Monet kaupungit ovat eri järjestelyin rahoittaneet alueelleen professuureja, työelämäprofessuureja ja yliopisto-opetusta.

Tässä selvityksessä seutukaupungeilla tarkoitetaan kaikkia niitä kaupunkeja tai alueita, joissa ei ole yliopiston kampusta tai yliopistokeskusta. Kampukseksi ei ymmärretä yksittäistä tutkimusryhmää tai koulutusta.

Kohde

Yliopistolain §27 mukaan yliopistoilla voi olla toisten yliopistojen kanssa yliopistokeskuksia tai muita yhteisiä yksiköitä sekä yhteisiä yksiköitä ammattikorkeakoulujen, tutkimuslaitosten tai muiden julkisten taikka yksityisten yhteisöjen tai säätiöiden kanssa.

Savonlinnassa on jo muutaman vuoden ajan ollut hyväksi koettu järjestely, jossa Aalto-yliopiston biotuotetekniikan työelämäprofessori on ollut sijoitettuna Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun tiloihin ja työyhteisöön osana Kuitulaboratorion ympärille muodostunutta kampusta. Savonlinnan biotuotetekniikan ekosysteemiä vahvistaa kampuksella toimiva Luonnonvarakeskuksen (Luke) tutkimusyksikkö.

Järjestely perustuu korkeakoulujen keskinäiseen strategiseen kumppanuuteen sekä erillisiin sitoumuksiin kyseisen professuurin rahoituksesta. Yhteistyö konkretisoituu TKI-hankkeiden suunnittelussa ja biotuotetekniikan amk-tutkintoon johtavassa koulutuksessa. Tutkinnon suorittaneilla on mahdollisuus jatkaa opintojaan Aalto-yliopistossa.

Kymenlaaksossa toimivat mm. Merikotka-tutkimuskeskus sekä LUT-yliopiston Kouvolan yksikkö. Lisäksi Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun tiloihin on sen Kotkan kampukselle sijoittumassa Aalto-yliopiston kyberturvallisuuden työelämäprofessori.

Tavoite

Korkeakoulukeskus olisi alueella toimivan ammattikorkeakoulun koordinoima, sen tiloihin ja työyhteisöön sijoittuva, ammattikorkeakoulun toimintaa täydentävä, eri yliopistojen professoreista ja muusta henkilökunnasta koostuva yksikkö.

Yksiköllä pyritään siihen, että alueella toimivien yksittäisten professorien ja muun mahdollisen yliopistollisen henkilökunnan toiminta ei jäisi irralliseksi, vaan ne yhdessä ammattikorkeakoulun kanssa muodostaisivat laajemman toiminnallisen kokonaisuuden.

Ulospäin korkeakoulukeskus näyttäytyy yhtenä kokonaisuutena, joka tarjoaa niin ammattikorkeakoulu- kuin yliopistotasoista osaamista alueelle. Se tehostaa myös tutkimusinfrastruktuurien yhteiskäyttöä ja hyödyntämistä elinkeinoelämää ja alueen kasvualoja vahvistaen.

Toimenpiteet

Toimenpiteet jakaantuvat kolmeen osaan: selvitykseen korkeakoulukeskuksen rakenteesta, konkreettiseen sisältöselvitykseen Savonlinnassa ja Kymenlaaksossa, sekä pilotointiin edellä mainituilla alueilla.

Selvitys korkeakoulukeskuksen rakenteesta

Yliopistokeskuksista säädetään lainsäädännössä ja niille on eri kaupungeissa vuosien kuluessa muodostunut osittain yhtenevät ja osittain eriävät hallinnolliset ja toiminnalliset rakenteet. Osaa tästä rakenteesta, koordinaatioyksikköä, on myös rahoitettu erikseen osana yliopistojen strategiarahoitusta. Korkeakoulukeskusten osalta tulee selvittää, edellyttääkö niiden perustaminen lainsäädännöllisiä toimia ja kuinka koordinaatio keskuksessa tapahtuisi. Samoin olisi tarkoin mietittävä eri osapuolten vastuut ja velvollisuudet. Toiminnallisina osapuolinen olisivat oletettavasti alueella jo oleva ammattikorkeakoulu sekä ne yliopistot, jotka yhteistyössä tämän ammattikorkeakoulun kanssa tulisivat aluetta palvelevalla tavalla toimimaan ammattikorkeakoulun yhteydessä.

Järjestelyn voidaan olettaa vaativan ammattikorkeakoulun ja yliopistojen yhteistä hyväksyntää ja ymmärrystä kustannusten jaosta, tilojen ja laitteiden yms. käytöstä. Jotta kynnys korkeakoulukeskusten muodostumiselle madaltuisi ja korkeakoulutuksen saavutettavuutta voitaisiin tälläkin tavoin alentaa, tulisi myös näiden käytännön kysymysten ratkaisemiseksi luoda kaikkien osapuolten kannalta mahdollisimman oikeudenmukainen ja avoin malli.

Samoin on selvitettävä, kuinka korkeakoulukeskusten toiminta voidaan rahoittaa niin niiden koordinaation kuin varsinaisen toiminnankin osalta.

Lähtöolettamana voidaan pitää sitä, että ammattikorkeakoulu vastaa korkeakoulukeskuksen koordinoinnista samaan tapaan, kuin yliopistokeskusta koordinoiva yliopisto vastaa sen koordinaatioyksikön toiminnasta. Opetus- ja kulttuuriministeriö rahoittaisi korkeakoulukeskuksen koordinaatio toimintaa. Ammattikorkeakoulu osoittaa korkeakoulukeskustoimintaan sen tarvitsemat tilat. Koordinaatioyksikön tila- ja henkilöstökulut rahoitetaan ministeriön rahoituksella. Sikäli kun keskuksen opetus- ja tutkimustoiminnassa hyödynnetään muuta ammattikorkeakoulun infrastruktuuria, sovitaan tästä ja siihen liittyvien kustannusten jaosta erikseen ammattikorkeakoulun ja kyseisen yliopiston kesken.

Konkreettinen sisältöselvitys koskien Savonlinnaa ja Kymenlaaksoa

Konkreettisen sisältöselvityksen aloittaminen voidaan käynnistää osin rinnakkain korkeakoulukeskuksen rakenneselvityksen kanssa.

Korkeakoulukeskuksen toiminnan ei tule olla kilpailevaa vaan alueella jo sijaitsevan ammattikorkeakoulun tarjontaa täydentävää. Toiminnan tulee vastata sekä alueen/kaupungin, ammattikorkeakoulun että keskuksen toimintaa tuovan yliopiston intressejä ja resursseja. Tulisi konkreettisesti kartoittaa, mitkä ovat ne toiminnalliset aihealueet niin opetuksen kuin tutkimuksen osalta, jossa ammattikorkeakoulun toiminnan täydentäminen yliopistollisella toiminnalla parhaiten hyödyntäisi aluetta. Sisältöselvityksessä tulee tuottaa erilaisia kombinaatiota korkeakoulukeskuksen toiminnasta sekä niiden tultua kartoitetuksi selvittää eri osapuolten aitoa kiinnostusta ja edellytyksiä yhteistyöhön löydettyillä aihealueilla.

Yhteistyön keskiössä on alueen työelämän ja yritysten osaamistarpeet. Digitaaliset oppimisympäristöt ja niiden yhteiskäyttö luovat uusia mahdollisuuksia koulutustarjonnan laajentamiselle.

Pilotointi Savonlinnassa ja Kymenlaaksossa

Pilotointi Kymenlaaksossa ja Savonlinnassa voidaan käynnistää konkreettisen sisältöselvityksen valmistuttua. Tavoitteena on löytää sisältöselvityksestä yksi tai kaksi kussakin kaupungissa konkreettisesti toteutettavaa pilotointia rakenteen toiminnasta. Pilotointi tapahtuu osana tätä selvityskokonaisuutta ja sen rahoituksella. Näin ollen on ymmärrettävä, että pilotoitavalle toiminnalle ei välttämättä ole rahoitusta tämän selvityskokonaisuuden valmistuttua. Pilotointikohde onkin valittava niin, että se jo toteuttamisaikanaan, noin 6 – 12 kk kuluessa, tuottaa alueelle konkreettisia hyötyjä sekä tuloksia sellaisessa muodossa, että ellei pilotoitu toiminta jatku, voi ammattikorkeakoulu hyödyntää näitä tuloksia jatkossa omassa työssään alueella. Tulokset voivat olla esimerkiksi koulutusten sisältöjä, tutkimussuunnitelmia- tai tuloksia, tai opetus- ja/tai tutkimuslaitteistoja.

Koko selvityskokonaisuuden tulokset

- Pilotoidaan joustava korkeakoulusektorien rajoja ylittävä yhteistyöalusta
- Syntyy seutukaupungeille sopiva malli, jossa ammattikorkeakoulun yhteydessä toimii alueen osaamistarpeisiin vastaava korkeakoulukeskus tarjoten myös yliopistotoimijoille ja erillistutkimuslaitoksille puitteet koulutuksen ja tutkimustoiminnan harjoittamiseen
- Seutukunnalla helposti saavutettavissa oleva yliopistollinen ja ammattikorkeakoulujen tarjoama opetustarjonta monipuolistuu
- Joustavat koulutuskokonaisuudet mahdollistavat osaamisen päivittämisen myös työssä käyville ja alueen yrityksille
- Tutkimusinfrastruktuurin käyttöaste kasvaa avaamalla sitä korkeakoulukeskuksen eri toimijoiden hyödynnettäväksi
- Tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoitusmahdollisuudet monipuolistuvat

Eri osapuolten vastuista

Tällä hankerahoituksella katetaan ainoastaan edellä kuvattujen selvitysten kustannuksia sen mukaisesti, kuin ammattikorkeakoulu ne päättää toteuttaa, sekä eri yliopistojen- ja ammattikorkeakoulun kustannuksia pilotoinnin osalta, sekä ammattikorkeakoulun kustannukset tämän hankkeen hallinnoinnin osalta.

Sisältöselvitysvaihe tuottaa mahdollisia ammattikorkeakoulun ja yliopistojen yhteistoiminnan alueita, joita korkeakoulukeskus voisi toteuttaa. Näiden toteuttamiseen liittyvät neuvottelut kaupungit käyvät suoraan yliopistojen kanssa. Pilotointivaiheessa voidaan rahoittaa näin sovittua toimintaa tämän hankkeen saaman rahoituksen rajoissa. Tällä hankkeella ei kateta kaupunkien kustannuksia.

Hankkeella ei kateta ammattikorkeakoulun tai yliopistojen kustannuksia pilotointia laajemman tai pidempikestoisen yhteistyön osalta. Kaupungit tekevät omat päätöksensä mahdollisista yliopistotoimintojen kustannusten subventoinnista eivätkä nämä näin ollen kuulu pilottiprojektin toimenpiteisiin tai aiheuta sille kustannuksia. Ammattikorkeakoulu ei vastaa yliopistotoimintojen hankkimisesta kaupunkeihin eikä niiden rahoituksesta tai rahoituksen hankkimisesta.

Tämä hanke ei myöskään merkitse sitä, että ammattikorkeakoulun tilat, laitteet, laboratoriot, henkilöstö tai mitkään muutkaan resurssit olisivat jonkin toisen korkeakoulun tai yliopiston käytettävissä ilman erillistä sopimusta ammattikorkeakoulun ja toisen osapuolen välillä.

Hankkeen ohjausrakenteista päättää hankkeen toteuttajana ammattikorkeakoulu.

Toteutusaika

Hanke toteutetaan 1.5.2023 - 31.12.2025.

Budjetti

Henkilöstökustannukset	230 000
Markkinointi ja viestintä	10 000
Ostopalvelut	40 000
Matkat	20 000
Kalusto- ja laitehankinnat	300 000
Muut kustannukset	17 000
Yhteensä	617 000

Kustannusten ennakoitaan jakautuvan niin, että selvityksen korkeakoulukeskuksen rakenteesta kustannuksiksi oletetaan korkeintaan 20.000 euroa, konkreettisten sisältöselvitysten kustannuksiksi korkeintaan 20.000 euroa, hanketta kokopäiväisesti koko hankkeen ajan koordinoivan henkilön kustannuksiksi oletetaan n. 100.000 euroa ja pilotointien kustannuksiksi sekä ammattikorkeakoulun että yliopistojen osalta n. 477.000 euroa.

Pilotoinnin osalta budjetin käyttö kohdistetaan niin, että Savonlinnan pilottiin kohdistetaan varoja oleellisesti yhtä paljon kuin Kymenlaakson pilottiin.

Kustannuksien jakoa kalusto- ja laitehankintojen ja henkilöstökustannusten välillä voidaan muuttaa sen mukaan, miten toteutettavat pilotoinnit painottuvat.

Riskit sekä pilottihankkeen että korkeakoulukeskus-konseptin osalta

- Yliopistot eivät ole kiinnostuneet tulemaan alueille nykyistä laajemmassa määrin
- Yliopistot eivät halua sijoittaa toimintaansa korkeakoulukeskuksen alle vaan toimia itsenäisesti
- Korkeakoulukeskuksen toiminnalle ei löydy rahoitusta
- Yliopistot eivät ole valmiita täysimääräiseen korvaukseen siltä osin kun ne ovat kiinnostuneet ammattikorkeakoulun resurssien hyödyntämisestä
- Ammattikorkeakoulun yhteyteen halutaan yliopistollista toimintaa, jolla ei ole mitään liittymää ammattikorkeakoulun toimintaan, joka ei täydennä sitä tai on jopa kilpailevaa